



Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep

0032 OSLO

Vår ref:
11/918-11
Løpenr.:
19404/11

Saksbehandler:
Hauk Are Kristiansen
Tlf. dir.innvalg:
77 78 81 72

Arkiv:
X60 SAKSARKIV
Deres ref.:
11/906-1 JEA

Dato:
01.07.2011

HØRINGSUTTALELSE FRA TROMS FYLKESKommUNE TIL NOU 2011:3 KOMPETANSEARBEIDSPLASSE - DRIVKRAFT FOR VEKST I HELE LANDET

Fylkestinget behandlet i sin samling i juni 2011 sak 43/11 og fattet følgende vedtak:

1. Fylkestinget i Troms har behandlet høringsnotatet NOU 2011:3 *Kompetansesarbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet.*
2. Fylkestinget vil understreke betydningen av at vi i Norge har en regional utviklingspolitikk som innenfor rammen av nasjonal politikk er i stand til å fange opp det spesielle i regionenes egen situasjon og utnytte regionale fortrinn. Dette er en forutsetning for å få en regional balansert utvikling og for at en størst mulig andel av landets ressurser blir tatt i bruk. Som utredningen peker på vil det være behov for en offentlig politikk som sørger for dette også ut fra rene effektivitetsbetraktninger og for å få en størst mulig samlet verdiskaping.

De regionale aktørenes egne bidrag i regional utvikling er avgjørende, og særlig er et samspill mellom offentlige myndigheter, næringsliv og FoU-miljøer essensielt. Fylkeskommunens viktigste verktøy er samordning av aktører gjennom planarbeid, herunder fylkesplan og handlingsplaner og forvaltning av virkemidler knyttet til disse, i tillegg til tjenesteyting innenfor viktige samfunnssektorer. I fylkesplaner, handlingsplaner og sektorplaner utarbeider det regionale partnerskapet regionale mål og strategier som innenfor nasjonale mål skal gi en regionalt tilpasset utviklingspolitikk, som vedtas av fylkestinget som det regionale folkevalgte organ. Fylkeskommunen vil ha en sentral rolle for å møte de utfordringer som utvalget peker på i forhold til en sterk sektororganisering i forvaltningen og behovet for samordning av innsatsen.

3. Fylkestinget mener utredningen gir interessante innspill i en samfunnsdebatt om den regionale utviklingen, men vil imidlertid påpeke at det i mandatet og analysen i all hovedsak er satt fokus på andeler av befolkningen med høyere utdanning. Mange av distriktsarbeidsplassene er innen primær- og sekundærnæringene og er knyttet til utnytting av naturressurser, blant annet innenfor energi, mineral- og bergverksdrift,

Besøksadresse	Telefon 77 78 80 00	Telefaks 77 78 80 01	Bankgiro	Org.nr. NO 864 870 732
Postadresse Postboks 6600, 9296 Tromsø	Epost mottak troms@tromsfylke.no		Internettadresse www.tromsfylke.no	

industri, reiseliv og primærnæringer; fiskeoppdrett, fiskeri og jordbruk. Disse basisnæringene legger grunnlag for mye av den skjermete aktiviteten i byer og sentra, men de vises ikke godt i statistikker som måler andeler av befolkningen med høyere utdanning. Fylkestinget mener det er viktig å ha med seg at kompetansearbeidsplasser er mer enn arbeidsplasser som krever lengre utdanning. Fylkestinget registrerer at det næringslivet i stor grad etterspør er personell innenfor fagopplæring, og ikke nødvendigvis så mange med høyere utdanning. Dersom virkemidlene utelukkende skulle innrettes for å maksimere andeler med høyere utdanning vil det være en lite effektiv ressursbruk og det vil samtidig også svekke forutsetningene for å sikre det som utvalgets mandat skal ta sikte på, så som rekruttering av kompetansearbeidsplasser i hele landet. Det må legges til grunn en regional utviklingspolitikk som utarbeides i et bredt samarbeid mellom en rekke aktører på ulike nivå, og som fanger opp flere hensyn enn kompetansearbeidsplasser definert som arbeidsplasser med lang utdanning. Kompetansebygging i samfunnet må avspeile næringslivets behov, gi grunnlag for nyskaping, bedring av offentlige tjenester, og personlig vekst.

4. Fylkestinget mener det er behov for en analyse som også i sterkere grad fanger opp sammenhenger mellom videregående opplæring og høyere utdanning.
5. Fylkestinget mener utredningen inneholder mange gode tiltak for spredning av kompetansearbeidsplasser, og vil særlig peke på følgende tiltak som fylkestinget vil støtte:
 - (f) *Tilrettelegge for, og gi insentiver til, at lokalisering av ulike funksjoner innen statlige virksomheter kan skje utenfor hovedstadsregionen.*
 - (g) *Tilrettelegge systematisk for fjernarbeid og stedsuavhengige arbeidsplasser innen offentlig sektor.*
 - (h) *Utrede muligheten for å innføre regional forankring av hovedkontor for heleide offentlige selskaper som en eksplisitt målsetting i eierskapspolitikken.*

Fylkestinget støtter utvalgets vurderinger om at det et vesentlig potensial for å lokalisere ulike funksjoner innen statlige virksomheter utenfor hovedstadsregionen, samt at staten har et særlig ansvar for å sikre en god geografisk spredning av kompetansearbeidsplasser. Innsatsen på dette området må trappes betydelig opp.

Fylkestinget mener det er et potensial for økt fjernarbeid og stedsuavhengige arbeidsplasser ikke bare i offentlig sektor, men også for offentlige eide selskaper og i privat sektor.

Fylkestinget mener det vil være positivt at det etableres forsøksordninger og pilotprosjekter for å utvikle modeller og erfaringer slik som utvalget peker på. Fylkestinget vil her vise til at Dyrøy kommune sammen med en rekke samarbeidspartnere har igangsatt et prosjekt som fokuserer på tilrettelegging for stedsuavhengige kompetansebaserte arbeidsplasser.

Fylkestinget mener at det er nødvendig med et betydelig sterkere fokus på virksomheten til heleide statlige selskaper, og støtter derfor et arbeid med å få til regional forankring av hovedkontor utenfor det sentrale østlandsområdet.

Fylkestinget mener at staten selv må ta et større ansvar i selskaper der staten har tunge eierandeler. Fylkestinget mener det i den sammengeng er sterkt beklagelig at Telenor styre har vedtatt å legge ned/flytte 180 lokale stedsuavhengige arbeidsplasser, hvorav 40-50 i Bardu. Staten har eierskap i Telenor og selskapet bør derfor også være et

verktøy for å etablere og vedlikeholde stedsuavhengige arbeidsplasser som skissert i utredningen. Det er et paradoks at Telenor som har kommunikasjon som forretningsområde ikke selv etablerer fleksible løsninger i distriktene.

(j) Prioritere og øke satsingen på utbygging av høyhastighets bredbånd over hele landet.

Fylkestinget mener det må satses sterkere på virkemidler som gjør at bredbåndsinfrastruktur kan bygges ut i områder hvor kommersielle aktører ikke finner det lønnsomt å bygge ut. I tråd med at ulike former for mobilt kontor er det viktig at heile landet får tilgang til neste generasjons mobilnett, såkalla 4G.

(o) Gjennomføre en evaluering av de samfunnsøkonomiske gevinstene ved regionale traineeordninger, som grunnlag for en eventuell utvikling og utvidelse av ordningen.

Fylkestinget vurderer traineeordninger som et virkemiddel som har positiv effekt på rekruttering av kompetansesarbeidsplasser, og støtter tiltaket. Det bør i den forbindelse også ses på erfaringer fra ordninger med "akademisk lærling", der studenter inngår forpliktende samarbeid med nærings- og arbeidslivet allerede mens de studerer. Dette vil kunne bidra til tettere kobling mellom høyere utdanningsinstitusjoner og næringslivet i regionen.

(p) Legge til rette for god norskopplæring og mer effektiv godkjenning av eksisterende utdanning for innvandrere. Fylkestinget støtter utvalgets vurderinger i at innvandrere representerer en vesentlig kompetanseressurs, og at norskopplæring, godkjenning av utdanning og tilrettelegging for tilleggsutdanning er nøkkel-elementer for en bedre utnytting av den ressursen de representerer.

(q) Fremme kommunale utleieboliger som rekrutteringsvirkemiddel. Fylkestinget støtter tiltaket.

(r) Oppmuntre til etablering av internasjonale skoler for å styrke regionale arbeidsmarkeders attraktivitet. Fylkestinget mener det vil være viktig for utviklingen i Barentsregionen at det fins internasjonale tilbud på grunnskole og videregående skoles nivå. Det må imidlertid påpekes at det neppe vil være grunnlag for mange internasjonale skoler, og heller ikke i mindre regioner, der de vil kunne svekke grunnlaget for de øvrige skolene.

Fylkestinget vil vise til at Troms fylke i samarbeid med Murmansk fylke som et prosjekt har etablert et en norsk – russisk videregående skole i Murmansk for norske og russiske elever. Det må legges til rette for at dette kan bli et permanent tilbud i regionen. Dersom det ønskes slike etableringer, må de også støttes med midler ut over ordinære tilskudd til grunnskole og videregående opplæring.

(s) Legge til rette for, og oppmuntre til, opprettelsen av næringstilknyttet spesialisert videregående utdanning (TAF-tilbud) i flere regioner enn i dag.

Fylkestinget mener TAF-ordninga vil kunne være et bra tilfang til opplæring knyttet mot regionalt næringsliv. En viktig årsak til at ordningen ikke er mer utbredt, er at den innebærer et ekstra opplæringsår på videregående nivå. Å legge til rette for og

oppmuntre til flere TAF-tilbud må derfor innebære at det gis ekstra tilskudd for denne typen opplæring.

- (t) Økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, arbeidsliv og NAV, for å sikre relevansen og finansieringen av et desentralisert etter- og videreutdanningstilbud.*
- (u) Studielåns- og stipendordninger for etter- og videreutdanning bør styrkes og gjøres betinget av gjennomføring.*
- (v) Gi universiteter og høyskoler sterkere insentiver til å samarbeide med lokalt næringsliv om innretning og spesialisering av utdanningstilbudet tilpasset lokalt arbeidslivs behov.*
- (w) Finansieringssystemet, herunder midler knyttet til satsingen på «Samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon», må utformes slik at universiteter, høyskoler og instituttsektoren kan spille en sterkere rolle i lokal kunnskapsformidling, innovasjon og omstilling til kunnskapsintensivt næringsliv.*

Fylkestinget støtter tiltakene, og vil samtidig peke på at de videregående skolene her vil kunne spille en langt viktigere rolle enn de gjør i dag. Imidlertid vil lovfestede begrensninger i skolenes muligheter til å motta ekstern finansiering kunne være et hinder for å få skolene til å fungere som aktører sammen med universitet og høyskoler. Fylkestinget mener det er viktig at det også legges bedre til rette for samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner på ulike nivå.

Det er viktig at staten får på plass bedre rammevilkår for studiesentermodellen. Det bør dessuten arbeides for å videreutvikle infrastrukturen for etter- og videreutdanning i distriktene gjennom en tverrfaglig strategi der folkebibliotek, studieverksted og regionale studiesentre inngår. Videre bør universitet- og høyskoler stimuleres til å tilby desentraliserte etter- og videreutdanningstilbud. Også kunnskapsparke, næringshager og annen regional innovasjonsrettet infrastruktur vil ha en viktig rolle i forhold til å få skapt kompetansearbeidsplasser rundt om i landet.

Det er en utfordring at det er bygd opp flere ulike desentraliserte strukturer for etter- og videreutdanning i mindre regioner som i for liten grad samordnes.

(x) Målretting av arbeidsmarkedstiltak mot omstillingsbehovene i de regionale arbeidsmarkedene.

(y) Adgangen til å gi støtte til etter- og videreutdanning bør utvides for å bidra til at arbeidstakere skal komme i nytt produktivt arbeid.

Fylkestinget mener disse tiltaksforslagene er viktige for å utnytte arbeidsmarkedstiltakene bedre. Fylkestinget vil her bemerke at det i dag er for mange hindringer for å kombinere effektivt støtte fra NAV med formell utdanning.

6. Fylkestinget vil forøvrig knytte kommentarer til noen flere av tiltakene:

(c) Prioritere infrastrukturtiltak som utvider og/eller kobler sammen regionale arbeidsmarkeder. Fylkestinget vil ikke uten videre støtte en endret prioritering som foreslått her, men mener dette må vurderes helhetlig og opp mot andre hensyn. Fylkestinget vil understreke at også andre typer samferdselssatsing enn veginvesteringer vil kunne bidra til regionforsterking. Både infrastrukturtiltak som bygging av kaier og terminaler, og ikke minst kollektivtransport er viktige bidrag her.

(e) Ved opprettelsen av nye statlige arbeidsplasser bør man velge lokalisering i regionale sentra som bidrar til å utvikle robuste arbeidsmarkeder. Fylkestinget er i hovedsak enige i dette, men mener at det ikke kan gjelde kategorisk, og at det kan finnes unntak der andre steder har fortrinn.

(i) Innføre særskilte retningslinjer og krav til metode, data og analyse som benyttes ved evalueringer av virkemiddelbruken. Fylkestinget mener det er viktig å arbeide med å få til gode evalueringer av virkemiddelbruken og arbeide med å utvikle gode indikatorer. Det er i den sammenheng viktig at evalueringene også tar høyde for at ulike landsdeler har ulike fortrinn og forutsetninger.

(k) Forenkle målstrukturen og styringen av Innovasjon Norge, for å legge til rette for større og mer målrettede satsinger. Fylkestinget vil her vise til høring av "Evaluering av Innovasjon Norge (IN) og Troms fylkeskommunes svar på denne. Fylkestinget mener det ikke vil være akseptabelt dersom dette vil medføre at mål vedrørende det regionale perspektivet trekkes ut, og at bare innovasjonskravet blir det målet Innovasjon Norge skal forholde seg til. Det er viktig at de midlene som forvaltes av Innovasjon Norge på regionalt nivå bidrar til å møte de næringsmessige utfordringene som regionen står ovenfor og bidrar til å stimulere de miljøene som har/kan ha potensial for å utvikle regionen. Imidlertid må også næringsstrukturer og bosettingsmønster kunne opprettholdes og videreutvikles. Dette vil i mange tilfeller ikke kategoriseres som innovative bedriftsrettede prosjekter, men det vil være prosjekter som er bedriftsrettet slik at støtten må kanaliseres gjennom Innovasjon Norge. Det vises her til de nasjonale målene for de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene, som skal være dekkende for alle tiltak som er aktuelt å bruke disse midlene på.

(l) Prioritere virkemidler som kan bidra til å utvikle sterke næringsklynger og kompetansemiljøer. Dette gjelder også virkemidler som bidrar til omstilling av bedrifter og næringsmiljøer i retning av kompetanseintensiv aktivitet. Fylkestinget er enig i at det er viktig å bidra til utvikling av sterke næringsklynger og kompetansemiljø, og viser til at fylkeskommunen arbeider for å styrke regionale klynger og kompetansemiljø innen en rekke næringer: marin bioteknologi, beredskap/sikkerhet/avfallshåndtering, IKT, m.fl. For å utøve denne type politikk og tilrettelegge for fremtidsrettet kompetansebasert næringsutvikling er vi avhengig av gode virkemidler, som kompensasjonsmidlene knyttet til RDA-ordningen, som har bidratt til å styrke eksisterende kompetansemiljøer/klynger og vært med å bygge opp nye. Den regionale forvaltningen av virkemidlene er avgjørende, og samspillet mellom regionale myndigheter, næringsliv og FoU-miljøer som bidrar til utvikling og innovasjoner, er en viktig del av logikken med klynge- og kompetansemiljøtankegangen.

(m) Prioritering av infrastrukturtiltak som gir tidsbesparelse og bedret tilgjengelighet framfor personrettede virkemidler, herunder fjerning av pendlerfradraget. Fylkestinget vil vise til at bakgrunnen for opprettelsen av tiltakssonen for Finnmark og Nord-Troms, er særskilte utfordringer knyttet til nærings- og befolkningsutvikling. I tillegg har områdene store utfordringer knyttet til å rekruttere kompetent arbeidskraft, noe som blant annet innebærer utfordringer knyttet til offentlig tjenestetilbud. Større deler av tiltakssonen har fremdeles de særskilte utfordringene som har vært der over tid. Fylkestinget vil derfor gå imot en nedprioritering av disse virkemidlene, og mener også dette vil kunne svekke grunnlaget for rekruttering av kompetansearbeidsplasser.

Det vises forøvrig til at Kommunal- og regionaldepartementet har igangsatt et arbeid med en gjennomgang av tiltakssonen, og dersom dette munner ut i konkrete forslag til

endringer eller justeringer, vil fylkestinget ta stilling til dette når det eventuelt blir aktuelt. Fylkestinget er også skeptisk til å uten videre avvike ordningen med pendlerfradrag ettersom dette vil gjøre det vanskeligere å skaffe kompetanse til regionale kompetansearbeidsplasser.

(n) *Vurdere om ordningen med avskrivning av studielån kan utvides for å styrke tilgangen på arbeidskraft med høyere utdanning i utvalgte geografiske områder.* Fylkestinget støtter utvalgets vurdering om at tiltaket bør brukes selektivt mot utvalgte geografiske områder med særskilte rekrutteringsutfordringer, men mener det må utvises varsomhet med å utvide ordningen til å gjelde nye områder, da dette vil svekke ordningens effekt i forhold til å rekruttere til tiltakssonen.

7. Fylkestinget vil i tillegg til de tiltak utvalget trekker fram peke på følgende tiltak:

Kommunesammenslåinger. Fylkestinget har merket seg utvalgets vurderinger rundt spørsmålet om kommunesammenslåinger der det blant annet sies at dette kan bidra til større fagmiljøer som er mer attraktive for høyere utdannede personer, noe som kan virke positivt for rekruttering. Og videre at ulike former for formalisert samarbeid mellom kommuner også kan gi den samme effekten gjennom at de åpner for større fagmiljøer. Fylkestinget vil i denne sammenheng vise til fylkestingets høringsuttalelse i sak om mulig ny modell for interkommunalt samarbeid – samkommunemodellen, hvor fylkestinget utfordret Stortinget til å gjennomføre en kommunereform i Norge, jf brev til KRD datert 30.09.10.

Y-veien. Fylkestinget vil peke på "Y-veien" som et eksempel på et tiltak som kan være viktige for å stimulere og rekruttere til høyere utdanning, og som bør gjøres bedre kjent og videreutvikles. Gjennom Y-veien tilrettelegges det for direkte inntak fra yrkesfaglig videregående opplæring til høgskole- og universitetsutdanninger innenfor samme fagområde. Ordningen har så lang vært svært vellykket.

Etablererstipend. Fylkestinget vil peke på etablererstipend som er ett av tiltakene som har vist seg å ha relativt høy addisjonalitet og stor effekt i mindre regioner. Det vil fortsatt være behov for folk som etablerer egne arbeidsplasser, ikke minst i mindre regioner. Entreprenørskapssatsing i alle deler av utdanning og opplæring vil være viktig for å stimulere til økt utnyttelse av ressurser og potensiale i regionene.

8. Fylkestinget mener forslagene til endringer i virkemiddelordninger som utvalget foreslår i kapittel 6 Økonomiske og administrative konsekvenser savner en god begrunnelse og at de vil virke mot hensikten ved utredningsarbeidet om å sikre spredning av og rekruttering til kompetansearbeidsplasser i hele landet.

"Lav ambisjon - uendret ressursbruk innenfor den smale distrikts- og regionalpolitikken"

Utvalget peker særlig på kompensasjonsmidler for økt arbeidsgiveravgift, og framholder at disse midlene i større grad må nyttes der de har effekt for kompetansearbeidsplasser og til prosjekter hvor man ønsker å prøve ut potensialet for en sterkere virkemiddelbruk. I følge utvalget må fylkeskommunene gjennom sin rolle som regional utviklingsaktør i større grad prioritere utvikling av kompetansearbeidsplasser.

Fylkestinget viser her til de nasjonale målene for de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene. Målene skal være dekkende for alle tiltak som det er aktuelt å bruke virkemidlene på, og som igjen er konkretisert i spesielle rapporteringskategorier. De

nasjonale målene er sammenfallende med områder utvalget peker på, for eksempel infrastruktur, bredbånd, kompetanse og styrking av senterstrukturer. De nasjonale målene er forankret i fylkesplaner og handlingsprogram som legger ytterligere føringer på virkemiddelbruken. Det gjøres her oppmerksom på kompensasjonsmidlene i Troms blant annet har blitt brukt til bredbånd (98 mill. kr), annen infrastruktur som havnefasiliteter og næringsområder (133 mill. kr), etablering av internasjonal skole (7,6 mill. kr) og kompetanseoppbygging og strategisk infrastruktur for å tilrettelegge for kompetansearbeidsplasser innen fjernteknologi og marin bioteknologi. Kompensasjonsmidlene har bidratt til et løft for hele regionen.

Fylkestinget mener det må slås fast at dersom differensiert arbeidsgiveravgift ikke blir gjeninnført på 2003-nivå for hele fylket, er det ingen gode argumenter for å endre på ordningen med kompensasjonsmidler, og denne ordningen må da forsette.

"Høyere ambisjon – uendret ressursbruk innenfor den brede distrikts- og regionalpolitikken"

Fylkestinget støtter her utvalgets mindretall om at det ikke foreligger et godt nok grunnlag til å vurdere konkrete og store omprioriteringer innenfor dagens rammer for den brede distrikts- og regionalpolitikken. Dersom en i all hovedsak skal innrette virkemidlene som nasjonale konkurransepotter og går bort fra forsøk på å utjevne faktorer som avstandsuremper og spredtbygdhet, vil en få en rekke negative effekter og en samfunnsutvikling som undergraver muligheten for mange typer desentraliserte arbeidsplasser, også kompetansearbeidsplasser. Det vil da bli vanskeligere for bedrifter og kommuner å holde på arbeidskraft og møte de rekrutteringsutfordringer de står overfor.

Fylkestinget støtter videre utvalgets mindretall i at et høyt ambisjonsnivå for satsingen på spredning av kompetansearbeidsplasser tilsier en prioritering også utover rammene for dagens distrikts- og regionalpolitikk.

Med vennlig hilsen



Pia Svensgaard
fylkesrådsleder

